

Natuurparels in de gemeente Nijmegen

Ronald Zollinger, Henk Sierdsema, Carolyn Vermanen, Ruud Foppen,
Laurens Sparrius, Sascha van der Meer, Raymond Creemers, John Smit,
Daan Drukker, Alfons Vaessen, Marjolein van Adrichem, Marcel Schillemans,
Milou van Silfhout & Albert Vliegthart

RAVON

Natuurparels in de gemeente Nijmegen

Ronald Zollinger, Henk Sierdsema, Carolyn Vermanen, Ruud Foppen, Laurens Sparrius, Sascha van der Meer, Raymond Creemers, John Smit, Daan Drukker, Alfons Vaessen, Marjolein van Adrichem, Marcel Schillemans, Milou van Silfhout & Albert Vliegthart

Samenwerkingspartners:

Met medewerking van:

In opdracht van:

Colofon

Status uitgave:	Eindrapportage
Rapportnummer:	RAVON 2018.176
Datum uitgave:	8 april 2020
Titel:	Natuurparels in de gemeente Nijmegen
Wijze van citeren:	Zollinger, R., H. Sierdsema, C. Vermanen, R. Foppen, L. Sparrius, S. van der Meer, R. Creemers, J. Smit, D. Drukker, A. Vaessen, M. van Adrichem, M. Schillemans, M. van Silfhout & A. Vliegthart. 2020. Natuurparels in de gemeente Nijmegen. Stichting RAVON, Nijmegen.
Samenstellers:	Ronald Zollinger en Henk Sierdsema
Foto's omslag:	Middelste bonte specht (Foto: Harvey van Diek) en Zwartblauwe rapunzel (Foto: Minne Feenstra)
Aantal pagina's incl. bijlagen:	29
Projectnummer:	2018.176
Projectleider:	R. Zollinger
Naam en adres opdrachtgever:	Gemeente Nijmegen Dhr. T. Verhoeven Korte Nieuwstraat 6 6511 PP Nijmegen
Referentie opdrachtgevers:	
Akkoord voor uitgave:	Rob van Westrienen
Paraaf:	

© 2020 Stichting RAVON, Nijmegen

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Samenwerking	5
1.3	Onderzoeks- en kennisvragen	6
2	Werkwijze en uitvoering	8
2.1	Inleiding	8
2.2	Kaartbeelden Soorten leidend tot Natuurparelkaart Nijmegen	8
2.3	Workshops	10
2.4	Personele inzet - Expert team	10
3	Natuurparelkaart Nijmegen	12
3.1	Soorten	12
3.2	Natuurparelkaart van Nijmegen	15
3.2.1	Natuurparels	15
3.2.2	Mogelijke natuurparels	18
3.2.3	Stapstenen	19
3.2.4	Corridors	20
4	Workshops	22
4.1	Wijkbewoners betrekken bij biodiversiteit in tuinen	22
4.2	Wijkbewoners betrekken bij Openbaar groen	22
4.3	Overige ideeën publieksparticipatie	23
5	Toelichting bij levering digitale bestanden	25
6	Gebruikte bronnen en eigendoms- en gebruiksrechten	26
7	Literatuur	27
8	Dankwoord	28
9	Bijlage	29
	Bijlage 1 – Vleermuizen vergen een aparte benadering	29

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Nijmegen wil naar een actualisatie van haar Groenbeleid toe, ter vervanging van het beleidsplan De Groene Draad (vastgesteld in 2007). De actualisatie is nodig, omdat:

- Nijmegen is sinds 2007 ingrijpend is veranderd (nevengeul, VINEX Nijmegen Noord, 2e brug, De Oversteek, Waalfront, Heijendaal Campus ontwikkeling, bruggetje Ooijpoort, windmolens, warmtenet, reconstructie van meerdere woonwijken, De Bastei)
- er zijn nieuwe accenten in het gemeentelijk beleid, samenhangend met algemene maatschappelijke ontwikkeling: burgerparticipatie (ook in het groenbeheer), bescherming van Flora & Fauna, de wens voor meer ecologie en biodiversiteit/biomassaliteit in openbaar groen, stadslandbouw, klimaatadaptatie (bv. afkoppelen regenwater, Operatie Steenbreek, Groen Verbindt, vergroening van de stad), Groen gezond en in beweging (UMC, GGD, Gemeente Nijmegen).

Bovendien is Nijmegen European Green Capital 2018 geweest en vanuit die positie wil het bestuur een groene nalatenschap die nog jaren doorwerkt.

1.2 Samenwerking

Samen met de Soortenorganisaties (RAVON, Sovon Vogelonderzoek Nederland, Zoogdierverseniging, Vlinderstichting, FLORON, BLWG, NMV en EIS kenniscentrum Insecten), grotendeels gevestigd in het Natuurplaza, wil de gemeente Nijmegen de ecologische kwaliteit in de stad versterken, ruimtelijk en in het beheer, en voor betere bescherming zorgen van soorten, c.q. monitoring samen met de bewoners van de stad. Anderzijds wil de gemeente samenwerken om de stad te vergroenen (letterlijk) en dit ook samen met bewoners en andere stakeholders te doen. Vanuit de gemeente zijn zo tal van projecten gerealiseerd of lopend die nog vanuit de campagnes Groen Verbindt en Operatie Steenbreek. Zo is er een vlindertuin aangelegd in Hengstdal, vlinderidylles in De Goffert, zijn dassencorridors aangelegd en bloemrijke bermten bij herinrichting openbare ruimte. Vanuit de Soortenorganisaties lopen er tal van initiatieven zoals de tuinvogeltelling, de jaarrond tuintelling en andere citizen scienceprojecten (cameravallen, nestkastjes acties etc) om meer aandacht voor de natuur te krijgen bij de bewoners. Dat sluit goed op elkaar aan.

Op 11 september 2018 is er overleg geweest tussen de gemeente Nijmegen (T. Verhoeven en H. Derkx) en Natuurplaza (R. Zollinger; RAVON en C. Vermanen, Sovon). Een tweede gesprek heeft plaatsgevonden op 8 november 2018 (T. Verhoeven, R. Foppen en R. Zollinger). De vraagstellingen en doelen zijn toen met elkaar doorgesproken om te komen tot een opdracht. De belangrijkste doelen zijn om natuurgebiedjes (natuurparels) te benoemen in de stad Nijmegen en via een netwerk van groenstroken en/of tuinen van burgers met elkaar te verbinden. De basis daarbij is de te ontwikkelen groenstructuurkaart, waar de natuurparels onderdeel vanuit gaan maken. De natuurparels dienen als kapstok om burgers te informeren dat ecologie er toe doet. Het natuurcentrum De Bastei kan daarbij als intermediair naar de burgers fungeren (o.a. Operatie Steenbreek). Verder is het de bedoeling om burgers via

tuintellingen en groenprojecten e.d. te verbinden met de directe leefomgeving door het waarnemen en monitoren van soorten. Maar vooral ook om hen bewust te maken van hun rol in de bescherming van planten- en diersoorten en hoe hun groene omgeving en hun tuin belangrijk is voor het vergroten van de biodiversiteit. Op dat vlak is vooral de samenwerking met IVN Rijk van Nijmegen van belang.

1.3 Onderzoeks- en kennisvragen

De vragen van de gemeente luiden als volgt:

“De gezamenlijke natuurmonitoringsorganisaties beschikken over een uitgebreide databank aan inventarisatiegegevens en een uitgebreid netwerk aan vrijwilligers. Wij horen graag van jullie aan welke van onderstaande wensen jullie een bijdrage kunnen leveren”:

1. De gemeente Nijmegen wil een kaartenset (hotspotkaarten) hebben van belangrijke wettelijk beschermde soorten en van een aantal prioritaire doelsoorten voor ons groenbeheer. Dit hoeft zich niet te beperken tot Nijmeegs grondgebied, maar liefst wat ruimer vorm te geven in verband met de regionale samenwerking en ‘ons groen’ buiten de gemeente.
2. De kaartenset wil de gemeente Nijmegen en de Omgevingsdienst (ODRN) gebruiken voor de toetsing van ruimtelijke ontwikkelingen, zodat die soortenpopulaties minder bedreigd worden en liefst er op vooruit gaan.
3. De gemeente wil een groenstructuurkaart maken, waarop de belangrijkste natuurgebieden en ecologisch te beheren parken/groenstructuren staan, die we beter dan nu ecologisch willen gaan beheren (samen met onze partners). Daarvoor willen we ook de informatie gebruiken over de doelsoorten en jullie kennis over beheer van natuur.
4. Op dezelfde groenstructuurkaart willen we aangeven welke verbindingzones we wenselijk achten, zowel door de openbare ruimte heen als door de private ruimte (tuinen etc.).
5. De gemeente zou acties willen zien waarin door middel van bewonersparticipatie voor het groenbeheer en citizen science voor groenmonitoring beschermde soorten en doelsoorten kunnen worden bevorderd, waardoor het begrip verbindingzone inhoud krijgt. En natuurlijk het natuurbewustzijn wordt versterkt. Denk aan de tuintellingen etc. Mogelijk dat jullie dat kunnen opzetten of het toekomstig netwerk (zie 8)
6. De groenstructuurkaart wil de gemeente Nijmegen gaan gebruiken voor versterking van haar ecologisch beheer, maar ook voor de toetsing van ruimtelijke ontwikkelingen, zodat ook door nieuwbouwontwikkelingen en bij renovaties door woningbouwcorporaties de groenstructuur versterkt kan worden.
7. De gemeente wil onderzoeken wat “Natuurinclusief bouwen” inhoudt en welke onderdelen daarvan juridisch en financieel haalbaar zijn om in het beleid op te gaan nemen.

8. De gemeente wenst dat de soortenorganisaties lid worden van het nieuwe Netwerk Steenbreek (het groen-blauwe netwerk om de vergroening van de stad te ondersteunen en uit te voeren).

2 Werkwijze en uitvoering

2.1 Inleiding

In fase 1 (vanaf start tot medio 2019) lag de focus op het ecologische deel van de Groenstructuurkaart, die opgesteld is aan de hand van de doelsoorten en waarbij rekening is gehouden met de wensen van de gemeente. Tegelijkertijd heeft de gemeente ook het netwerk van ‘groene’ organisaties in de stad betrokken bij het opstellen van de Groenstructuurkaart; de gemeente stelt ook kaarten op voor de recreatieve, landschappelijke en cultuurhistorische waarden ten behoeve van de Omgevingsvisie. Bij die bijeenkomsten heeft de gemeente het projectteam uitgenodigd als onderdeel van de opdracht. Vanuit de gemeente is er behoefte aan een vernieuwde Natuurparelkaart. Daarbij zijn soortgegevens verwerkt tot geaggregeerde kaarten die bruikbaar zijn als Natuurparelkaart.

Een belangrijk ander onderdeel van fase 1 is het voorbereiden van subsidieaanvragen bij de provincie voor meerjarige projecten. Dit wordt in nauwe samenwerking met de gemeente Nijmegen voorbereid met stakeholders die meedoen met deze aanvragen (bijvoorbeeld De Bastei, IVN, RU, e.a.). In de praktijk heeft dit onderdeel ook doorgelopen in fase 2.

In fase 2 (tweede helft 2019/begin 2020) heeft het projectteam meer concreet ingezoomd op de kaart met de natuurparels en de (ecologische) verbindingen door de stad heen, terwijl de gemeente parallel daaraan heeft ingezoomd op de relatie met andere waarden (recreatie, cultuurhistorie e.d.). In die fase heeft de gemeente gekeken hoe ze de burgers meer kunnen betrekken en de andere NGO's allereerst voor bescherming en beheer van groen. Dit jaar en de komende jaren worden burgers gestimuleerd om mee te doen in onderzoek (citizens science), in de aanpak/voortzetting van het groenbeheer van hun tuinen ter bevordering van doelsoorten en in het verhogen van belevingswaarden van openbaar groen.

2.2 Kaartbeelden Soorten leidend tot Natuurparelkaart Nijmegen

Met soorten- en systeemexperts is een complete lijst van beleidsrelevante, prioritaire en Rode lijstsoorten gemaakt. Daarbij is voortgebouwd op de informatie die verzameld is voor het project “Belangrijkste leefgebieden (parels) voor soorten binnen het Gelders Natuur Netwerk (GNN)” (Zollinger & Sierdsema, 2015). Naast de Gelderse parel- en superparelsoorten is ook een categorie Ambassadeursoorten voor stedelijk habitat bepaald en een categorie bijzondere soorten.

De **parelsoorten** zijn geselecteerd uit een landelijke lijst van 1035 soorten mossen, korstmossen, paddenstoelen, vaatplanten, insecten, vissen, amfibieën, reptielen, broedvogels en zoogdieren. Die lijst is gebaseerd op soorten van bijlage 2 en 4 van de Habitatrichtlijn, de typische soorten van de Natura 2000 habitats en de bedreigde en ernstig bedreigde soorten van de Rode Lijsten die er voor de verschillende groepen bestaan. Niet al deze soorten komen voor binnen de grenzen van de gemeente Nijmegen, daarvan zijn er 144 geselecteerd. De **superparelsoorten** zijn parelsoorten die bijzondere eisen aan hun leefomgeving stellen en zeer indicatief zijn voor een goede lokale habitatkwaliteit. Het gaat om 42 superparelsoorten met veelal een zeer lokaal voorkomen in Nijmegen.

De beoordeling of een soort behoort tot de categorie ‘supersoort’ is gedaan op grond van expert-judgement van deelnemende (soort)deskundigen.

Na deze selectie heeft de projectgroep besloten om nog een categorie **Bijzondere soorten** op te nemen in de lijst. Dit zijn soorten die aanvullend in de Natuurbeschermingswet worden genoemd en of Rode Lijstsoorten uit de categorieën kwetsbaar of gevoelig. Het gaat om 57 soorten in Nijmegen (deels overlap met parelsoorten).

De categorie **Ambassadeurssoorten** is opgesteld om in te kunnen zetten om draagvlak onder een breed publiek te creëren, waarbij gedacht moet worden aan meer algemene soorten als gierzwaluw, egel, bruine kikker, oranjtipje e.d. Deze ambassadeurssoorten zijn dus niet gebruikt voor het opstellen van de natuurparelkaart.

Op grond van een aantal criteria is aan iedere expert gevraagd om een voorselectie te maken van de (super)parel- en bijzondere soorten (samen de prioritaire soorten genoemd) en ambassadeurssoorten per soortgroep die relevant zijn voor de habitats binnen de grenzen van Nijmegen (en directe omgeving). Dit leverde een eerste conceptlijst op aan prioritaire- en ambassadeurssoorten op. De experts leveren datasets aan van deze soorten in zoverre die niet al in de NDFP aanwezig zijn.

Aan de hand van de soortenlijst en categorieën zijn vervolgens hotspotkaarten gemaakt, waarbij differentiatie in categorie en per soortgroep is uitgevoerd. Daarnaast zijn aparte soortkaarten gemaakt voor intern gebruik binnen het project, maar zullen niet als product worden opgeleverd (daarvoor zou een datalevering vanuit Natuurloket noodzakelijk zijn). De geaggregeerde kaarten worden wel als product opgeleverd. De geaggregeerde kaart(en) zijn ingezet bij het opstellen van de Natuurparelkaart Nijmegen, die geïntegreerd gaat worden in de groenstructuurkaart van Nijmegen. Uiteindelijk komt er een nieuwe Groenstructuurkaart die gebaseerd wordt op de Natuurparelkaart en op de andere waarden (bijvoorbeeld cultuurhistorie, recreatie etc.).

Op grond van de hotspotkaarten van de prioritaire soorten en de analyse zijn tientallen natuurparels binnen de stad Nijmegen geselecteerd, genoemd de **Natuurparelkaart Nijmegen**. De ambassadeurssoorten zijn hierbij buiten beschouwing gelaten. Er is ook gelet op of natuurparels aansluiten op soortenrijke gebieden buiten de gemeentegrenzen. Naast de data is steeds ook de expertkennis ingezet, niet van alle soortgroepen zijn namelijk uitgebreide data aanwezig. Om als **natuurparel** in aanmerking te komen is als richtlijn gebruikt dat er 10 of meer parel- en of bijzondere soorten moeten voorkomen. Een **mogelijke natuurparel** is onderscheiden als er 5 tot 10 soorten aanwezig waren of twijfels waren over de actualiteit en of binding van de soorten aan de plek. **Stapstenen** zijn onderscheiden als waardevolle groene elementen die een stapsteen kunnen vormen tussen de natuurparels en waar meestal tot 5 parel- en of bijzondere soorten voorkomen. **Corridors** geven aanvullend nog de “Groene” verbindingen aan, bijvoorbeeld bomenlanen (voor vleermuizen van groot belang), waarbij onderscheid is gemaakt in corridors die lopen door openbaar groen en indicatief door tuinen.

2.3 Workshops

Er zijn twee workshops gehouden. In de **eerste workshop** stond centraal het doorspreken van de uitkomsten van de analyse gezamenlijk met de experts en betrokkenen van IVN en De Bastei; ook de opdrachtgever (vertegenwoordigd door Ton Verhoeven) was aangesloten bij de workshop. De concept kaartbeelden van de hotspotkaarten (soortgroepkaarten en soortkaarten) zijn gezamenlijk doorgesproken. De eerste concept natuurparelkaart is toen als uitgangspunt genomen. De (hotspot)kaarten zijn al voor de workshop beschikbaar gesteld aan iedereen. Verder zijn ideeën voor publieksparticipatie en mogelijkheden voor toekomstige projecten en samenwerkingen besproken.

Tijdens de **tweede workshop** is een update gegeven van de natuurparelkaart. Na korte reflectie door deelnemers is de aanvullende input meegenomen om tot de definitieve natuurparelkaart te komen. De tweede workshop stond vooral in het teken van het uitwerken in groepjes van drie onderdelen, namelijk:

- 1) hoe kunnen (wijk)bewoners beter worden betrokken bij het verbeteren van de biodiversiteit in tuinen, en meehelpen bij monitoren van soorten in tuinen (tuintelling)?
- 2) idem, maar dan betrokken op het openbaar groen in hun wijk
- 3) overige ideeën en acties voor meer publieksparticipatie

2.4 Personele inzet - Expert team

Het project is uitgevoerd door:

- Ronald Zollinger (RAVON), *leiding projectteam, overleg met opdrachtgever en andere partijen (IVN, De Bastei), gespreksleider workshops, eindverantwoordelijk voor rapportage*
- Henk Sierdsema (Sovon Vogelonderzoek Nederland), *Technische ondersteuning en rapportage (GIS/data, tabellen, kaarten, toelichtingen), expert vogels verzorgt inhoudelijke voorbereiding m.b.t. vogels en actieve bijdrage workshops*
- Carolyn Vermanen(Sovon), *betrokken bij offertetraject, workshop 2 met focus op PR&communicatie en actieve bijdrage workshops*
- Ruud Foppen (Sovon, RU bijzonder hoogleraar), *betrokken bij offertetraject, meedenken in proces, actieve bijdrage workshops*
- Albert Vliegthart, Milou van Silfhout (De Vlinderstichting),: *experts dagvlinders, nachtvlinders en libellen verzorgen inhoudelijke voorbereiding m.b.t. deze soortgroepen en actieve bijdrage workshops*
- Laurens Sparrius (BLWG), *expert mossen en korstmossen (en hogere planten) verzorgt inhoudelijke voorbereiding m.b.t. deze soortgroepen en actieve bijdrage workshops*

- Sascha van de Meer (FLORON), *expert hogere planten verzorgt inhoudelijke voorbereiding m.b.t. deze soortgroepen en actieve bijdrage workshops*
- Marjolein van Adrichem, Marcel Schillemans (Zoogdiervereniging), *experts Zoogdieren verzorgen inhoudelijke voorbereiding m.b.t. deze soortgroep en actieve bijdrage workshops*
- John Smit en Daan Drukker (EIS Kenniscentrum Insecten), *experts Insecten verzorgen inhoudelijke voorbereiding m.b.t. deze soortgroep en actieve bijdrage workshops*
- Alfons Vaessen (NMV), *expert Paddenstoelen verzorgt inhoudelijke voorbereiding m.b.t. deze soortgroep en actieve bijdrage workshops*
- Raymond Creemers (RAVON), *expert amfibieën, reptielen en vissen, verzorgt inhoudelijke voorbereiding m.b.t. deze soortgroepen en actieve bijdrage workshops*

3 Natuurparelkaart Nijmegen

3.1 Soorten

De diverse hotspotkaarten die de basis vormen voor het opstellen van de natuurparelkaart worden in deze rapportage niet uitgebreid behandeld. Ze zijn wel digitaal beschikbaar gesteld aan de opdrachtgever om te kunnen gebruiken voor de natuurwaardenkaart en groenstructuurkaart.

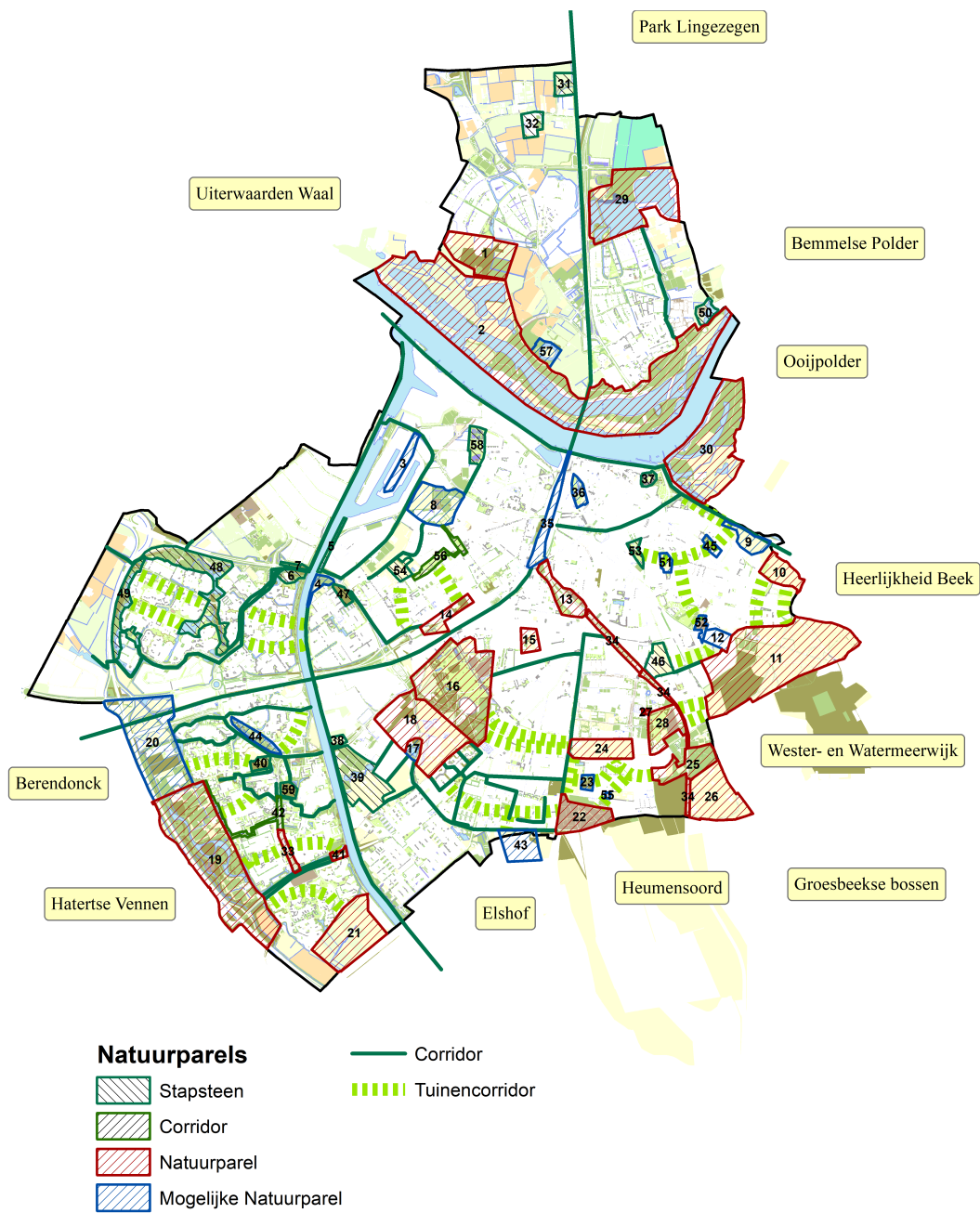
Om inzicht te geven in welke soortgroepen (en soorten) een rol hebben gespeeld bij het bepalen van de natuurparelkaart staat in tabel 1 per soortgroep het aantal parelsoorten en bijzondere soorten die voorkomen in Nijmegen en gebruikt zijn bij het selecteren van de natuurparels. Opgemerkt moet wel worden dat het aantal waarnemingen per soortgroep sterk kan verschillen door een waarnemerseffect (vogels en vlinders worden veel meer waargenomen dan bijvoorbeeld vleermuizen). Voor vleermuizen wordt daarom een andere aanpak voorgesteld om die in de toekomst beter in beeld te brengen (zie bijlage 1)

In Tabel 1 is samengevat om welke soorten het gaat. In totaal betreft het 180 soorten uit de soortgroepen: Vogels (23), Vleermuizen (3), Zoogdieren (overig) (8), Amfibieën (3), Reptielen (2), Vissen (7), dagvlinders (8), libellen (6), Sprinkhanen (1), Kevers (1), Bijen (4), Haften (1), Vaatplanten (106), Mossen (4), Korstmossen (0), Paddenstoelen (3).

Tabel 1. Lijst van de parel- en bijzondere soorten in Nijmegen per soortgroep aangetroffen na 2007

Soortgroep	n	Soortnamen
Vogels	23	Appelvink, Blauwborst, Boomklever, Boomleeuwerik, Bosuil, Draaihals, Glanskop, Goudvink, Graspieper, Middelste bonte specht, Paapje, Purperreiger, Roerdomp, Slechtvalk, Tapuit, Tureluur, Veldleeuwerik, Velduil, Vuurgoudhaan, Watersnip, Wespendif, Wielewaal, Zwarte specht
Vleermuizen	3	Franjestaart, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis
Zoogdieren (overig)	8	Bever, Bunzing, Dwergmuis, Haas, Konijn, Otter, Ree, Wezel
Amfibieën	3	Kamsalamander, Poelkikker en Rugstreeppad
Reptielen	2	Hazelworm en Zandhagedis
Vissen	7	Barbeel, Bempje, Bittervoorn, Europese aal, Europese meerval, Kleine modderkruiper, Winde
Dagvlinders	8	Argusvlinder, Bruin blauwtje, Eikenpage, Geelsprietdikopje, Grote vos, Iepenpage, Kleine parelmoervlinder, Oranje Zandoogje
Libellen	6	Beekrombout, Bruine winterjuffer, Glassnijder, Rivierrombout, Venwitsnuitlibel, Vroege glazenmaker
Sprinkhanen	1	Gouden sprinkhaan
Kevers	1	Vliegend hert
Bijen	4	Donkere rimpelrug, Knautiabij, Rode koekoekshommel, Weidebij
Haften	1	Ephemera glaucops
Vaatplanten	106	Akkermelkdistel, Amandelwolfsmelk, Beemd-kroon, Beemdooievaarsbek, Bergdravik, Bermooievaarsbek, Blauwe knoop, Blauwe zegge, Bloedzuring, Borstelgras, Brede ereprijs, Bruin cypergras, Buntgras, Cipreswolfsmelk, Daslook, Deens Lepelblad, Dichte Bermzegge, Doorgroeid fonteinkruid, Doorgroeide boerenkers, Drijvende waterweegbree, Duits viltkruid, Echt bitterkruid, Eenbes, Eenbloemig parelgras, Fijne kervel, Fraai duizendguldenkruid, Franse silene, Gele morgenster, Gewone salamonszegel, Gewoon sneeuwkllokje, Glad biggenkruid, Glanzig fonteinkruid, Goudhaver, Groot streepzaad, Grote centaurie, Grote leeuwenklauw, Grote veldbies, Handjesgras, Hangende zegge, Harige ratelaar, Heelbeen, Hengel, Herfststijloos, Hertshoornweegbree, Hertsmunt, Kaal breukkruid, Klein vlooienkruid, Klein ruit, Klein steentijm, Knikbloem, Knolribzaad, Knolsteenbreek, Krabbenscheer, Kruijbrem, Kruiswalstro, Lange ereprijs, Lelietje-van-dalen, Lievevrouwenbedstro, Liggend walstro, Liggende ganzerik, Maarts viooltje, Mispel, Moeraswespenorchis, Moeraswolfsmelk, Mosbloempje, Muskuskruid, Nachtkoekoeksbloem, Pilvaren, Poelruit, Rapunzelklokje, Rechte alsem, Rechte rus, Riempjes, Riviertandzaad, Rond wintergroen, Ruig klokje, Ruige anjer, Ruw vergeet-mij-nietje, Schubvaren, Sikkelklaver, Slanke mantelanjer, Slijkgroen, Steenanjer, Stengelloze sleutelbloem, Torenkruid, Tripmadam, Veldkruiskers, Veldsalie, Vetblad, Weidekervel, Welriekende agrimonie, , Wilde averuit, Wilde koekoeksbloem, Witte klaverzuring, Witte veldbies, Zacht vetkruid, Zilte schijnspurrie, Zomerklokje, Zwartblauwe rapunzel, Zwarte populier
Mossen	4	Geoord-, Gewimperd-, Glanzend- en Haakveenmos
Korstmossen	0	
Paddenstoelen	3	Anemonenbekerzwam, Hanenkam, Voorjaarskluiszwam
Totaal	180	

Figuur 1. Natuurparelkaart van Nijmegen

3.2 Natuurparelkaart van Nijmegen

Binnen de gemeente Nijmegen zijn 22 natuurparels (rood gearceerd), 17 mogelijke natuurparels (blauw gearceerd) en 19 stapstenen (groen gearceerd) onderscheiden (zie figuur 1). De corridors in de openbare ruimte (donkergroen) en via particuliere tuinen (lichtgroen) zijn verbindingen tussen de natuurparels en stapstenen. Dit netwerk geeft aan waar een actuele hoge natuurwaarde is aan biodiversiteit op grond van beleidsrelevante en beschermde soorten (o.a. Bijlage 2 en 4 van de Habitatrichtlijn, Rode lijstsoorten, zie ook methode).

3.2.1 Natuurparels

Welke habitats en soorten aanwezig zijn in de 22 natuurparels wordt onderstaand kort gekenschetst. In meegeleverd digitale bestand is de totale lijst aan soorten per natuurparel terug te vinden (zie ook hoofdstuk 5).

Buitenplaats Oosterhout (1)

Hier komen 6 parelsoorten voor en 8 bijzondere soorten. Enkele voorbeelden: Daslook, Muskuskruid en Ruige dwergvleermuis.

Uiterwaarden Waal (2)

Dit is een natuurparel van internationale waarde. Er is een grote variatie aan habitats: uiterwaarden, oeverzone van de rivier, stenen oeverglooiingen, rivierduintjes. In totaal komen hier 70 parel- en bijzondere soorten voor (waarbij 10 superparelsoorten), waaronder Bruin blauwtje, Rivierrombout, aal, Brede ereprijs, Grote centaurie, Watersnip, Tapuit, Paapje, Slechtvalk.

Kopse hof (10)

Het Kopse plateau staat bekend om de romeinse resten. Monumentale Lindenlaan met ca 150 oude lindes van meer dan 150 jaar oud.

4 parelsoorten en 8 bijzondere soorten, o.a. Geelsprietdikkopje, Bruine winterjuffer, Hazelworm.

Kwakkenberg en Mariënbosch (11)

Bosgebied en parklandschap

12 parelsoorten en 12 bijzondere soorten: o.a. Eikenpage, Vliegend hert, Eenbloemig parelgras, Middelste bonte specht, Zwarte specht.

Spoorkuil Willemskwartier (13)

Aan beide kanten (Willemskwartier/Bottendaal) van het spoor rangeerterrein ligt een ruderaal zandig terrein dat zeer aantrekkelijk is voor warmte minnende soorten.

12 parelsoorten en 1 bijzondere soort, o.a. Bruin blauwtje, Bermooievaarsbek, Buntgras, Gele morgenster, Sikkelklaver, Wilde averuit.

Bosgebied Oude Graafseweg (14)

Oud loofbos en de oude begraafplaats

5 parelsoorten en 5 bijzondere soorten, o.a. Eikenpage, Kleine Ruit, Maarts viooltje, Appelvink, Boomklever, Bosuil. Mogelijk ook voor korstmossen van belang (begraafplaats).

Het Veldje (15)

Een parkje middenin wijk Hazenkamp, met deels bos, weide en zandig terrein.
5 parelsoorten en 10 bijzondere soorten, o.a. Cipreswolfsmelk, Mosbloempje, Appelvink, Boomklever, Bosuil, Vuurgoudhaan.

Goffertpark (16)

Park met bos, speelweiden, ruderaal terreintjes
12 parelsoorten en 16 bijzondere soorten, o.a. Bruin blauwtje, Eikenpage, Grote vos, glassnijder, Kaal breukkruid, Kruisbladwalstro, Mispel, Mosbloempje, Appelvink, Boomklever, Graspieper, Slechtvalk.

Jonkerbos (18)

Bosrestanten, bebouwing, begraafplaats, ruderaal terreintjes
5 parelsoorten en 6 bijzondere soorten, o.a. Donkere rimpelrug, Weidebij, Veldsalie, Wespandief, Konijn.

Staddijk (19)

Parklandschap met water, bos, een orchideeën wei en grasvelden
23 parelsoorten en 8 bijzondere soorten, o.a. Kleine parelmoervlinder, Glassnijder, Blauwe knoop, Blauwe zegge, Drijvende waterweegbree, Moeraswespenorchis, Pilvaren, Vetblad, Wilde kievitsbloem, Kleine modderkruiper, Bunzing, Haas.
Staddijk is ook een van de landelijke hotspots voor paddenstoelen. Het 97 hectare grootte stadspark Staddijk, ingeklemd tussen Dukenburg en de A73, is een restant van een verwilderd riviersysteem, ontstaan na de laatste ijstijd. De verschillen in bodemgesteldheid die hierdoor zijn ontstaan dragen bij aan de grote diversiteit van biotopen in dit gebied. Er groeien zowel paddenstoelen van droge als van vochtige bodems, evenals van grazige plekken en van bossen en zowel soorten die typisch zijn voor zand als soorten van lemige en kleiige bodems. Bij bomen maar liefst 40 soorten gordijnzwammen, waaronder Saaie gordijnzwam en Bruingele wolgordijnzwam. Verder Forse kamrussula, Krulzoomridderzwam en Zwart hazenoor. In schrale graslanden veel satijnzwammen en 5 parelsoorten en 6 bijzondere soorten, wasplaten: Karamel- en Groensteelsatijnzwam, plus Beemd- en Okersteel wasplaat. Ook veel bijzondere mosschijfjes en wimperzwammetjes: Bultsporig mosschijfje en Graslandwimperzwam. Bij de houtzwammen valt de eveneens zeldzame Vlakke essenkogelzwam op. In Staddijk zijn 139 Rode Lijst-soorten gevonden. Daarnaast komen maar liefst 95 soorten voor die typisch zijn voor parken.

Vogelenzang (21)

Eikenbos, afgewisseld met weilanden en een ven.
3 parelsoorten en 10 bijzondere soorten, o.a. Daslook, Maarts viooltje, Boomklever, Middelste bonte specht, Zwarte specht.

Waterwinbosje (22)

5 parelsoorten en 7 bijzondere soorten, o.a. Dichte bermzegge, Gewoon sneeuwkllokje, Lelietje-van-dalen, Bosuil, Zwarte specht, Ree.

Berchmanianum (24)

Parkboslandschap. 5 parelsoorten en 8 bijzondere soorten, o.a. Eikenpage, Gewone salomonszegel, Lelietje-van-dalen, Boomklever, Bosuil, Vuurgoudhaan, Konijn.

Driehuizen (25)

Vooral open zandig terrein op zonnige helling, deels ook bos en parklandschap. 13 parelsoorten en 11 bijzondere soorten, o.a. Geelsprietdikkopje, Oranje zandoogje, Zandhagedis, Duits viltkruid, Hengel, Nachtkoekoeksbloem, Steenanjer, Boomleeuwerik, Draaihals, Tapuit, Wespandief, Wezel.

Pro Personabos (26)

Parkboslandschap, klein heideveldje, ruderaal terreintje.

9 parelsoorten en 15 bijzondere soorten, o.a. Ephemera glaucops (haft), Vliegend hert, Voorjaarskluiszwam, Zandhagedis, Hazelworm, Knolsteenbreek, Tripmadam, Bosuil, Wespandief, Ree, Wezel.

Natuurplazatuin (27)

Zandig open terrein met poel rondom Natuurplazagebouw.

8 parelsoorten en 7 bijzondere soorten, o.a. Geelsprietdikkopje, Bruine winterjuffer, Blauwe knoop, Torenkruid.

Park Brakkenstein (28)

Parkboslandschap met lanen, grasvelden, botanische tuin.

27 parelsoorten en 13 bijzondere soorten, o.a. Eikenpage, Bruine winterjuffer, Haakveenmos, Zandhagedis, Daslook, Mispel, Stengelloze sleutelbloem, Bosuil, Glanskop, Middelste bonte specht, Vuurgoudhaan, Wezel.

Lentse Plas en Zandse Plas (29)

Aangelegd Plassengebied. 12 parelsoorten en 6 bijzondere soorten, o.a. Akkermelkdistel, Bloedzuring, Ruige anjer, Bermpje, Roerdomp, Tapuit, Tureluur, Veldleeuwerik, Watersnip, Haas, Konijn.

Stadswaard (30)

Uiterwaardengebied dat onderdeel uit maakt van het Natura-2000 gebied De Gelderse Poort (Rijntakken), en heeft dus internationale natuurwaarde. 52 parelsoorten en 17 bijzondere soorten, o.a. Kamsalamander, Poelkikker en Rugstreeppad, Rivierrombout, Gouden sprinkhaan, tientallen plantensoorten, Barbeel, Europese Aal, Europese meerval, Winde, Watervleermuis, Blauwborst, Graspieper, Paapje, Roerdomp, Tapuit, Veldleeuwerik, Bever, Otter.

Appelterenweg (33)

1 superparelsoort, nl. Zwartblauwe rapunzel.

Spoorkuil Heyendaal (34)

12 parelsoorten en 9 bijzondere soorten, o.a. Zandhagedis, Beemdkroon, Rapunzelklokje, Sikkelklaver, Wilde averuit, Kleine kaardebol.

Van Boetsbergweg (41)

1 parelsoort en 2 bijzondere soorten, nl. Ephemera glaucops (haft), Eikepage en Iepenpage.

3.2.2 Mogelijke natuurparels

Welke habitats en soorten aanwezig zijn in de 17 mogelijke natuurparels wordt onderstaand kort gekenschetst. In meegeleverd digitale bestand is de totale lijst aan soorten per mogelijke natuurparel terug te vinden (zie ook hoofdstuk 5).

Kanaalhavens Oost (3)

6 parelsoorten en 1 bijzondere soort: Echt bitterkruid, Knikbloem, Zwarte populier, Slechtvalk.

Neerbosch Oost (4)

5 parelsoorten en 1 bijzondere soort: Bruin blauwtje, Eikenpage, Hertshoornweegbree.

Park West (8)

5 parelsoort en 4 bijzondere soorten: Groot streepzaad, Slanke mantelanjer, Steenanjer.

Sterrenschansbos (9)

Hellingbos op de stuwwalflank met de Ooijpolder

2 parelsoort en 5 bijzondere soorten: o.a. Gewone salomonszegel en Rapunzelklokje, Appelvink, Boomklever, Bosuil.

Begraafplaats Rustoord (12)

1 parelsoort en 5 bijzondere soorten, o.a. Vliegend hert, Appelvink, Goudvink. Mogelijk ook voor korstmossen van belang en vleermuizen.

Overstortvijver CWZ (17)

4 parelsoorten en 3 bijzondere soorten, o.a. Bruin blauwtje, Steenanjer, Veldkruiskers.

Stadlijk noord (20)

1 parelsoorten en 7 bijzondere soorten, o.a. Hertshoornweegbree, Ree en Wezel.

Bosje van Vroon (23)

6 bijzondere soorten, o.a. Appelvink, Boomklever, Vuurgoudhaan.

Spoorzone centrum (35)

4 parelsoorten en 1 bijzondere soort, o.a. Borstel- en Buntgras, Slechtvalk en Tapuit.

Kronenburgerpark (36)

3 parelsoorten en 3 bijzondere soorten, o.a. Gewone Salomonszegel, Maarts viooltje, Boomklever, Slechtvalk, Konijn.

Verder staan er een aantal monumentale bomen in het park, waaronder Tulpenboom, Ginkgo, Zomereik en Noorse esdoorn, Amerikaanse linde en Koningsnoot.

Landgoed Grootstal (43)

1 bijzondere soort, nl. Ree. Verwachting is dat hier meer soorten voorkomen, vandaar bij mogelijke natuurparel ingedeeld.

Geologenstrook (44)

4 parelsoorten en 1 bijzondere soort, o.a. Daslook, Steenanjer, Kleine modderkruiper.

Patersbosje Hunnerberg (45)

2 parelsoorten en 3 bijzondere soorten, o.a. Daslook, Lelietje-van-dalen, Appelvink
Er staat een monumentale boom, een Amerikaans Linde.

Begraafplaats Daalseweg (51)

3 parelsoorten en 2 bijzondere soorten, o.a. Maarts viooltje en Ruig Klokje. Mogelijk ook voor korstmossen van belang.

Limos Stadsouse (52)

2 parelsoorten en 3 bijzondere soorten, o.a. Rapunzelklokje en Franjestaart.

Begraafplaats St Barbara (55)

4 parelsoorten en 2 bijzondere soorten, o.a. Heelbeen, Mosbloempje, Schubvaren.

Fort beneden Lent (57)

3 parelsoorten en 3 bijzondere soorten, o.a. Brede ereprijs, Groot streepzaad, Paapje.

3.2.3 Stapstenen

Welke habitats en soorten aanwezig zijn in de 18 stapstenen wordt onderstaand kort gekenschetst. In meegeleverd digitale bestand is de totale lijst aan soorten per stapsteen terug te vinden (zie ook hoofdstuk 5).

Kanaaloever Handelsweg (5)

2 parelsoorten en 2 bijzondere soorten: Eikenpage, Oranje zandoogje.

Wellenkamp (6)

Bijzondere kwelsituatie aanwezig bij Wellenkamp en Microweg.

1 parelsoort en 3 bijzondere soorten: Bruin blauwtje, Appelvink, Haas, Konijn.

Microweg (7)

1 bijzondere soort: Konijn. Bijzondere kwelsituatie aanwezig.

Stationsstraat Lent Viaduct (31)

1 parelsoort en 2 bijzondere soorten, namelijk Bruin Blauwtje, Haas en Ree.

Barenbrugterrein (32)

1 parelsoort en 1 bijzondere soort, namelijk Bruin Blauwtje en Konijn.

Valkhofpark (37)

3 bijzondere soorten, namelijk, Appelvink, Boomklever, Slechtvalk.

Verder staan er een aantal monumentale bomen in het park, waaronder Gewone esdoorn, Zachte eik en Zilverlinde.

Groenterrein Smit Weld (38)

1 parelsoort: Bermooievaarsbek.

Winckelsteeg (39)

2 parelsoorten en 3 bijzondere soorten, o.a. Eikenpage, Dichte bermzegge, Bosuil.

Landgoed Duckenburg (douglasbosje) (40)

1 bijzondere soort, nl. Goudvink.

Albertinum (46)

4 bijzondere soorten, o.a. Bosuil en Vuurgoudhaan.

Bosje Neerbosch-Oost ("Bosje van de baron")(47)

1 bijzondere soort, nl. Boomklever.

Park Lindenholt (48)

1 parelsoorten en 2 bijzondere soorten, nl. Pilvaren, Kleine modderkruiper, en Appelvink.

A73-Park Lindenholt (49)

1 parelsoort, nl. Glassnijder.

Kolk van Van Helfteren (50)

2 bijzondere soorten, nl. Haas en Konijn. Natuurwaarde kan mogelijk groter zijn, vandaar de aanbeveling om deze locatie beter te gaan inventariseren op soorten.

Julianapark (53)

1 parelsoort en 2 bijzondere soorten, o.a. Rapunzelklokje en Appelvink.

Ook enkele monumentale bomen, waaronder, Beuk, Witte paardenkastanje (Julianaboom) en buxus.

St. Jozesklooster (54)

1 bijzondere soort, nl. Appelvink.

Ook monumentale bomen aanwezig, waaronder een Mammoetboom (omtrek 6,14 cm! 28 m hoog) en Beuk (omtrek 5,14cm).

Westerpark (58)

1 parelsoorten, nl Veldkruiskers.

Uilenbosje Lankforst (59)

Geen parel- of bijzondere soorten vastgesteld.

3.2.4 Corridors

Welke habitats en soorten aanwezig zijn in de corridors wordt onderstaand kort gekenschetst. In meegeleverd digitale bestand is de totale lijst aan soorten per corridor terug te vinden (zie ook hoofdstuk 5).

Corridor Meijhorst – Aldenhof (42)

Geen parel- of bijzondere soort van bekend.

Dorpspark Hees & Distelpark (56)

1 parelsoort, nl. Hertshoornweegbree.

Naast bovenstaande corridors die wat grotere afmetingen hebben in de breedte staan er ook corridors op de kaart (eveneens donkergroen) als lijnvormige verbindingen. Het zijn veelal bomenlanen met aan beide kanten van de weg een bomenrij. Voor vleermuizen zijn dit belangrijke foerageergebieden en verbindingswegen. Ook vogels, insecten en bepaalde zoogdieren profiteren hiervan.

De tuincorridors (lichtgroen) geven zones in bepaalde wijken aan waar tuinen een positieve rol kunnen spelen als verbindingzone voor soorten. Ze liggen dan ook vooral tussen de (mogelijke)natuurparels en stapstenen in.

4 Workshops

In de eerste workshop stond de concept natuurparelkaart centraal en de inbreng tijdens die workshop is in hoofdstuk 3 verwerkt. In de tweede workshop hebben we in 3 groepjes gewerkt aan de volgende onderdelen:

- 1) hoe kunnen we (wijk)bewoners nog beter betrekken bij het verbeteren van de biodiversiteit in tuinen, en meehelpen bij monitoren van soorten in tuinen (tuintelling)?
- 2) idem, maar dan betrokken op het openbaren groen in hun wijk
- 3) overige ideeën en acties die met publieksparticipatie van de grond zouden kunnen komen

4.1 Wijkbewoners betrekken bij biodiversiteit in tuinen

De volgende ideeën werden naar voren gebracht:

- Organiseren van een Nijmegen event tuintelling
- Open tuindag begin juni – tegelijk tuintelling promoten - aansluitend een week tellen
- Tuinen die meedoen alvast een lijstje laten maken van soorten in tuin
- Soortenvriendelijke tuinen – info (folders o.i.d.) verdelen over open tuinen
- Bastei tentoonstelling soorten in de stad & Cursus/workshop tuinreservaat
- Tuinambassadeurs die helpen bij tips/advies groene tuin. Folder Floron alternatieven inheemse soorten.
- Eventueel mensen die zich in Nijmegen opgeven extra invulopties aanbieden – aanpassing in tuintelling (regenwater-opvang, schutting)
- Eigen huis en tuin en dergelijke programma's 'beïnvloeden' om juist groenere tuinen te promoten.
- Natuurorganisaties binnen Nijmegen kunnen tuintelling promoten
- Aankondigen in wijkbladen en op website tuintellingen
- Tuintelling promoten op scholen (schoolpleintelling) in Nijmegen
- Scholen in gebieden met weinig waarnemingen (witte gebieden) extra contact mee opnemen.
- Ambassadeurssoorten per wijk, aansluiten bij omgeving, wijkbewoners mogen kiezen uit shortlist. Met korte omschrijving per soort.
- Vleermuizen vergen een aparte aanpak (zie bijlage 1)

Als afronding zal er een subsidieaanvraag worden voorbereid waarin bovenstaande in een projectvoorstel wordt verwerkt om die vervolgens bij een subsidieloket van de provincie Gelderland in te dienen (met co-financiering van de Gemeente Nijmegen).

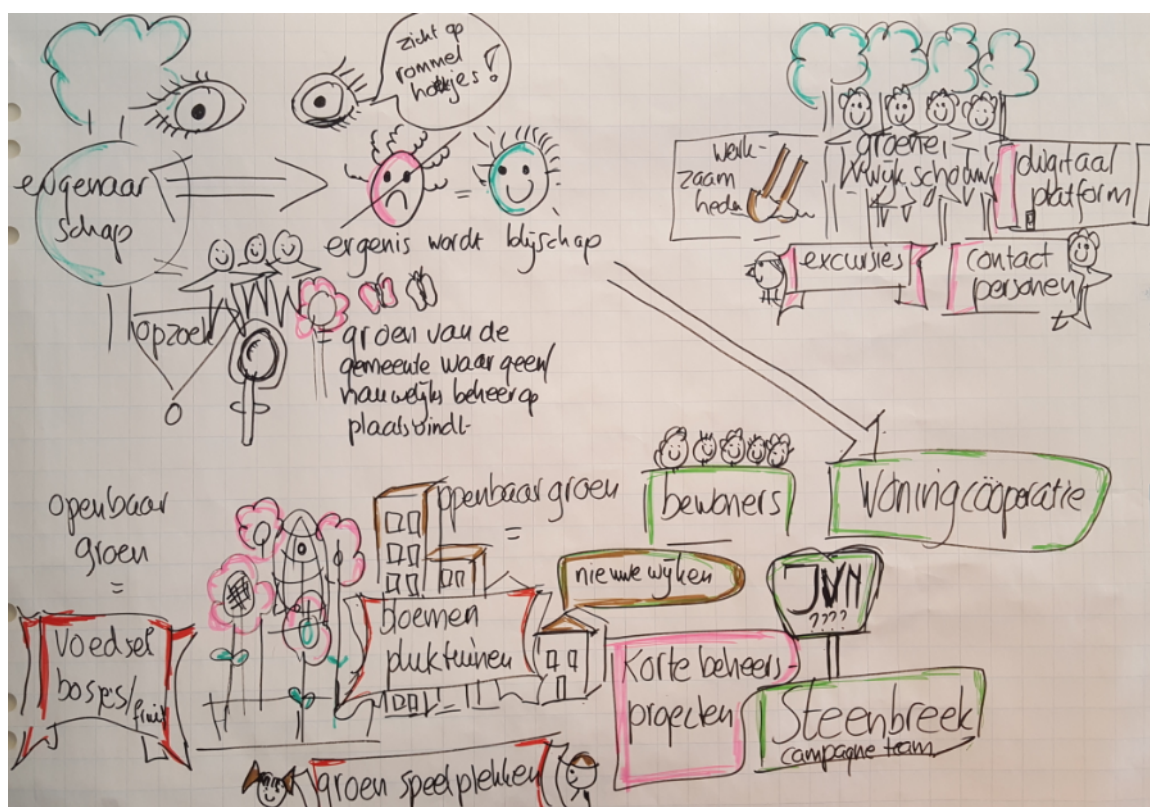
4.2 Wijkbewoners betrekken bij Openbaar groen

Er werden hierbij diverse invalshoeken belicht (zie figuur 2):

- vanuit overhoekjes/rommelhoekjes, waarbij je van "ergernis" er een aantrekkelijk locatie met veel biodiversiteit van maakt
- Groene wijkshow, gekoppeld aan excursies, contactpersonen, een digitaal platform

- Bij inrichting kun je denken aan: voedselbosjes, bloemen en pluktuinen, groene speelplekken, ander plantmateriaal (besdragende struiken, nectarplanten, inheemse bomen en struiken)
- Korte beheerprojecten
- Campagneteam steenbreek erbij betrekken

Figuur 2. Resultaat brainstorm wijkbewoners betrekken bij openbaar groen

4.3 Overige ideeën publieksparticipatie

De volgende ideeën werden naar voren gebracht:

- IVN cursussen (bijvoorbeeld hoe je waarnemingen kunt doorgeven, cursisten overhalen waarnemingen te doen)
- Boomfeestdag (later de omgeving monitoren)
- NJN Nijmegen erbij betrekken
- Bioblitz: in 24 uur alle soorten inventariseren (vgl in GAIA Zoo gedaan)
- Vier de Natuur (Parkendag met IVN excursie, waarnemingen noteren/invoeren)
- Wedstrijd organiseren (via app tuintelling), bv tegels tellen > minpunten, bloeiende planten tellen pluspunten; wellicht wijkgebonden wedstrijd
- Basisscholen: - adopteer een poel; adopteer een park; Vlindertuin bejaardenhuis, BSO monitoort; leerlingen gaan huizen langs met lijsten van makkelijk te

herkennen soorten; schoolpleinen vergroend> tegenprestatie: monitoren op school of in de buurt

- Struin: Goffertpark
- Scouting?
- Prijsvraag: juni/juli Vlindertelling “Vlindermee”; of 10 weken meedoen met tuintelling>prijs boompje/huis

5 Toelichting bij levering digitale bestanden

De volgende digitale bestanden zijn aan de gemeente Nijmegen beschikbaar gesteld:

GISbestanden

Bijzondere soorten, parel- en superparelsoorten per natuurparel.xlsx

Bijzondere soorten, parel- en superparelsoorten per natuurparel-xtab.xlsx

Gelderse- en ambassadeursoorten Nijmegen-alle_soorten_v1.xls

Natuurparelkaart Nijmegen 25-2-2020.eps

Natuurparelkaart Nijmegen 25-2-2020.tif

Natuurparelkaart Nijmegen 25-2-2020 zonder groenkaart.tif

Natuurparelkaart Nijmegen 25-2-2020 zonder groenkaart.eps

-

6 Gebruikte bronnen en eigendoms- en gebruiksrechten

Voor het maken van de kaarten zijn data uit de NDFF gebruikt. Daaraan zijn voorwaarden verbonden. In de offerte staan die ook vermeld. Daar wordt enerzijds verwezen naar de leveringsvoorwaarden van RAVON, anderzijds naar onderstaande.

Ten aanzien van de leveringsvoorwaarden zijn recentelijk ook afspraken gemaakt tussen de BIJ12 en Sovon, die mede van kracht zijn binnen dit project. Het betreft: “Vervangende voorwaarden op Artikel 21 van de Algemene Inkoop Voorwaarden BIJ12 2015 voor leveringen en diensten inzake eigendom en gebruik van door Sovon verstrekte resultaten en onderliggende data uit monitoring, inventarisaties en onderzoek voor zover (mede) in opdracht van BIJ12 verricht”, overeengekomen op 31-1-2018.

Met andere woorden, de tabellen van prioritaire soorten, de hotspotkaarten en aangepaste maatregelkaart zijn vrij te gebruiken en te communiceren. Met de afzonderlijke soortenkaarten geldt de restrictie dat die binnen dit project kunnen worden gebruikt, maar niet verder verspreid mogen worden. Dit betekent dat ook de hyperlink, die verwijst naar alle kaarten, niet zomaar met iedereen gedeeld mag worden.

7 Literatuur

Greencapital2018.nl

Martens, T. & N. Krijt. 2019. Soortenmanagementplan Nijmegen – De Waalsprong. Gemeente Nijmegen.

Municipality of Nijmegen. 2019. Technical report Nijmegen EGC2018.

Zollinger, R. & H. Sierdsema. 2015. Belangrijkste leefgebieden (parels) voor soorten binnen het Gelders Natuur Netwerk (GNN). In opdracht van Provincie Gelderland. VOFF, Nijmegen.

Zollinger, R. & H. Sierdsema & G.Bos-Groenendijk. 2014. Leefgebieden en maatregelen voor soorten buiten het Gelders Natuur Netwerk (GNN). In opdracht van Provincie Gelderland. RAVON 2014.090, Nijmegen.

8 Dankwoord

Voor de inbreng tijdens de workshops zijn wij Geerten de Jong, Ria van Pelt, Bea Peeters, Cyril Liebrand, Els Warringa-Kerkhoff en Peter Engelhard (allen IVN Nijmegen) en Gerard Mangnus (De Bastei) zeer erkentelijk. Ton Verhoeven en bij de start van het project ook Han Derkx (Gemeente Nijmegen) bedanken we voor het verstrekken van de opdracht en de constructieve en prettige samenwerking gedurende het project.

9 Bijlage

Bijlage 1 - Vleermuizen vergen een aparte benadering

Natuurparels – aanpak vleermuizen

De opzet om met plaatjes/figuren te werken om hotspots (waaruit dan de parels volgen) te ‘ontdekken’ voor soorten in Nijmegen is sterk; een figuur zegt meer dan 1000 woorden. De methode berust op beschikbare data (ook een sterk punt). Wel moeten we constateren dat voor veel vleermuissoorten data ontbreekt en/of erg gebrekkig is (veel zg. ‘witte vlekken’ en maar zeer matig inzicht in verblijfplaatsplaatsen). Daarmee zouden belangrijke locaties voor vleermuizen zo maar buiten de boot kunnen vallen. Een gemiste kans, want vleermuizen spreken mensen wel tot de verbeelding.

Daarom stellen we een andere benaderingswijze voor, voor vleermuizen. Op basis van omgeving (voedselhabitat) en bouwwijzen (min of meer een benadering voor de geschiktheid van gebouwen voor verblijfplaatsen van vleermuizen in de stad) én voor parken de leeftijdsopbouw van het bomenbestand (min of meer een benadering voor de geschiktheid als verblijfplaats voor de boombewonende soorten in de stad), bepalen we potentiële locaties die van belang zijn voor de vleermuissoorten. Deze geven we aan op een kaart.

Een volgende stap is om de datadeficiëntie aan te pakken (ook van belang voor SMP’s en gebiedsgerichte ontheffingen) én (of beter: tegelijkertijd) draagvlak te creëren.

Daarvoor zien we de volgende mogelijkheden:

- Vleermuistuintellingen: spot de vleermuizen in je achtertuin (daarvoor is een zoekkaart ontwikkeld)
- Verzamel de gegevens van onderzoeken in de gemeente Nijmegen (bijvoorbeeld van ruimtelijke ontwikkelingen of gebiedsgerichte onderzoeken van woningbouw corporaties ed (als dat van toepassing is)
- Bathopping: plaats een automatische batdetector in een tuin en geef die vervolgens door aan een volgende bewoner etc.
- Voor een aantal soorten (rosse vleermuis, laatvlieger, ruige dwergvleermuis, gewone dwergvleermuis) kan met behulp van fietstransecten de aanwezigheid goed worden opgespoord, voor andere soorten is dit een minder geschikte methode. Daarvoor zouden looptransecten meer geschikt zijn. Tijdens de transecten neemt een automatische batdetector de aanwezige vleermuisgeluiden op.
- De transecten en gebruik (incl. het plaatsen) van automatische batdetectors kunnen door inwoners van de gemeente Nijmegen worden uitgevoerd. Geluidsdeterminatie wordt vergemakkelijkt door automatische software, maar deze is –zeker voor de meer bijzondere soorten niet goed te gebruiken door leken zonder training. Om de bewoners meer te betrekken (draagvlak!) kunnen we mensen trainen om geluidsherkenning te doen (voor de meest gangbare soorten) én bijvoorbeeld geluidpluisavonden te organiseren waarbij mensen in groepsverband aan de slag gaan met het uitpluizen van de geluidsfragmenten onder begeleiding van een expert op dat gebied.
- Door vleermuizen te vangen en te volgen kunnen verblijfplaatsen ook worden opgespoord. Het vangen dient met vergunning plaats te vinden en door gecertificeerde vangers. Maar het is wel mogelijk om ‘leken’ de vleermuizen te laten zien. Dat is natuurlijk wel heel gaaf. Dit levert belangrijke data op zoals de kraamverblijven van de laatvlieger.
- Door zolders van grote (en vaak historische) gebouwen te bezoeken kunnen (sporen van) vleermuizen worden ontdekt. Leuk om te doen en spectaculair om de dieren te zien!
- Door vleermuiskasten op te hangen die eenvoudig te inspecteren én toegesneden zijn op specifieke soorten. Bewoners kunnen zelf checken of de vleermuizen thuis zijn (daarvoor hebben we een zoekkaart ontwikkeld).

RAVON

Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland

Natuurplaza
Toernooiveld 1 - 6525 ED Nijmegen
Postbus 1413 - 6501 BK Nijmegen

T: 024 - 7 410 600 (alg.)
www.ravon.nl

